

Onderzoek naar de functie van bebouwing voor vleermuis,
Huismus en Gierzwaluw op het adres
Parallelweg - Constantijnstraat Nijverdal

Colofon

Onderzoek naar de functie van bebouwing voor vleermuis, Huismus en Gierzwaluw op het adres
Parallelweg-Constantijnstraat Nijverdal

Uitgevoerd door: Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: BIZ.NU
Contactpersoon: dhr. W.Bekke

Projectnummer en versie: 546, versie 1.0		Status: concept
Projectleider: Ing. P. Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P. Leemreise	Rapportdatum: 30 oktober 2014
Ligging projectgebied: Parallelweg – Constantijnstraat Nijverdal	Amersfoortcoördinaten: X228.322 Y486.753	

Correspondentieadres:
Postbus 206
7480 AE Haaksbergen
info@natuurbankoverijssel.nl

1. Inleiding

Op 28 januari 2014 heeft Natuurbank Overijssel onderzoek verricht naar het voorkomen van beschermde flora- en faunasoorten in een plangebied aan de Parallelweg – Constantijnstraat in Nijverdal. Dit onderzoek werd uitgevoerd om het effect van sloop van de bebouwing en de herontwikkeling van het plangebied op beschermde flora- en faunasoorten vast te kunnen stellen.

Uit het onderzoek kwam naar voren dat de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van vleermuizen, huismus en Gierzwaluw in de te slopen bebouwing niet kon worden uitgesloten. De gebruikte onderzoeksmethode is ongeschikt om de functie van de bebouwing voor vleermuizen, Huismus en Gierzwaluwen vast te stellen in de winter en op basis van een visuele inspectie. Daarom is in de periode mei-september 2014 aanvullend onderzoek verricht naar de functie van de bebouwing voor bovengenoemde soorten. Voorliggend rapport beschrijft de bevindingen van dit vervolgonderzoek.

Er is in het gebied specifiek gekeken naar aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en jaarrond beschermde nestplaatsen van Huismus en Gierzwaluw.

Onderzoeksvragen:

Het vervolgonderzoek is uitgevoerd om antwoord te verkrijgen op onderstaande onderzoeksvragen:

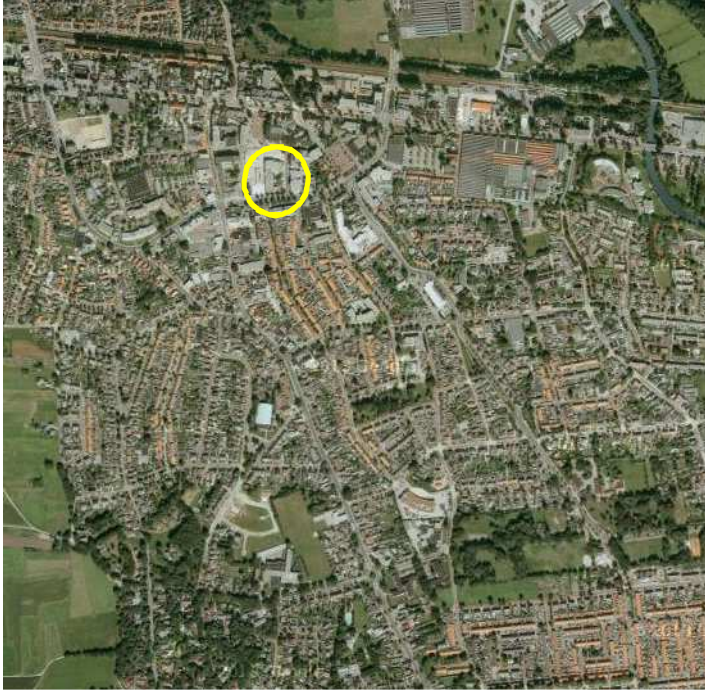
1. Welke functie heeft het onderzoeksgebied voor vleermuizen? Welke soorten komen er voor, wat is de verspreiding en in welk aantal komen vleermuizen voor ?
2. Welke functie heeft het onderzoeksgebied voor vogelsoorten met een beschermde vaste rust- en verblijfplaats? Welke soorten komen er voor en wat is de verspreiding van de nestplaatsen?
3. Wordt bij de uitvoering van de voorgenomen activiteit de Flora- en faunawet (verder Ff-wet genoemd) overtreden?

Voorliggend rapportage beschrijft de resultaten van dit onderzoek. Tevens wordt in deze rapportage aangegeven welke vervolgstappen genomen dienen te worden om de voorgenomen activiteit in overeenstemming met de Flora- en faunawet (verder Ff-wet genoemd) uit te voeren. Voor een beschrijving van de quickscan natuurwaardenonderzoek en pré-toets natuurbeschermingswet wordt verwezen naar de rapportage 'Quickscan natuurwaardenonderzoek Flora- en faunawet en pré-toets natuurbeschermingswet Grotestraat 11-27 in Markelo' (projectnummer 448, Natuurbank Overijssel 2014).

2. Beschrijving van het onderzoeksgebied

2.1 Ligging van het plangebied

Het onderzoeksgebied is gesitueerd in het centrum van Nijverdal en is deels gelegen aan de Parallelweg en deels aan de Constantijnstraat. Op onderstaande afbeelding wordt de globale ligging van het onderzoeksgebied met de gele cirkel weergegeven.

Situering van het onderzoeksgebied. Deze wordt met de gele cirkel aangeduid.

2.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bestaat uit grondgebonden woningen en een kantoorpand. De grondgebonden woningen bestaan uit drie 2-onder-één-kap woningen en een vrijstaande woningen. De woningen zijn gebouwd van baksteen en gedekt met gebakken pannen. Twee panden hebben gevelpannen met een overstek. De woningen hebben vermoedelijk een holle spouw. Het kantoorgebouw heeft een plat dak en is gedekt met bitumen. Dit gebouw is aan de buitenzijde zwart geschilderd. Aan de achterzijde van woningen grenzen siertuinen. Deze tuinen zijn erg besloten vanwege de aanwezige bomen en struiken

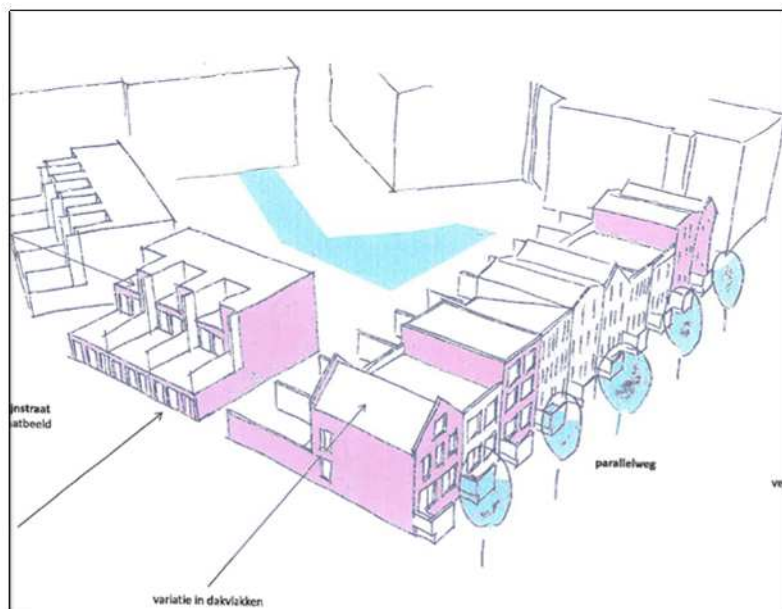
De holle spouw van het kantoorgebouw is gedeeltelijk geïsoleerd met polystyreenkorrels (met hars). Het is onbekend in hoeverre het volledige spouw van het gebouw volgespoten is. Mogelijk is dit alleen toegepast op sommige muurdelen waar later gaten in gezaagd zijn

Detailopname van het onderzoeksgebied; deze wordt met de gele lijn aangeduid.

2.3 Voorgenomen activiteiten

De voorgenomen activiteit bestaat uit het slopen van alle bebouwing in het onderzoeksgebied en het bouwen van 18 grondgebonden woningen. Op de onderstaande verbeelding wordt het wenselijke eindbeeld weergegeven.

Weergave van de wenselijke herontwikkeling van het plangebied.

3 Het onderzoek

3.1 onderzoeksvragen

Om antwoord te krijgen op de gestelde onderzoeksvragen is vervolgonderzoeken uitgevoerd naar de functie die het plangebied heeft voor de genoemde soorten. Naast het veldbezoek is gekeken naar bestaande inventarisatiegegevens. Hierbij is gebruik gemaakt van landelijke verspreidingsinformatie met betrekking tot flora en fauna, zoals verspreidingsatlassen, NDFD database, verspreidingsinformatie en websites als www.waarneming.nl en www.telmee.nl.

3.2 Methode

Verschillende soortgroepen vergen een aparte onderzoeksmethode, al kan soms tijdens één bezoek naar meerdere soortgroepen gekeken worden. De toegepaste onderzoeksmethode wordt in deze paragraaf nader toegelicht. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van de potentieel aanwezige soorten (zie Tabel 1). Gezien de beperkte grootte van het plangebied wordt verwacht dat er geen soorten en functies zijn gemist.

bezoekdatum	tijdstip	Doel	Weersomstandigheden
10-5	8:00 – 9:00	Huismus, Gierzwaluw	Gunstig
28-5	12:00 – 13:00	Huismus, Gierzwaluw	gunstig
27-6	20:50 – 23:30	Huismus, Gierzwaluw, vleermuizen; kraamkolonies, zomerverblijfplaatsen	Gunstig
8-7	20:00 – 21:00	Gierzwaluw, Huismus	gunstig

14-7	21:00 -23:00	Huismus, Gierzwaluw, vleermuizen; kraamkolonies, zomerverblijfplaatsen	
2-8	23:30-1:00	Winterverblijfplaats vleermuizen	Gunstig
4-9	21:30 – 22:30	Paarverblijfplaats dwergvleermuis	Gunstig

Tabel 1. Bezoekdata en weersgesteldheid 2014

Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type:Pettersson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparaat (type: Zoom H2n). Door middel van het computerprogramma Batsound is een nadere analyse uitgevoerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaamenstelling en gebiedsgebruik.

In totaal zijn vijf verschillende bezoeken aan het onderzoeksgebied gebracht. De bezoeken in juni , juli en begin augustus zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam-, zomer- en winterverblijven, het bezoeken in september voor het in kaart brengen van paarverblijven. De avondbezoeken zijn gestart ruim voor zonsopkomst tot na zonsopkomst, het ochtendbezoek van een uur voor zonsopkomst tot iets erna. De toegepaste methoden zijn gebaseerd op het vleermuisprotocol 2014 zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau i.s.m. de Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging.

Huismus

Tijdens alle bezoeken is gekeken naar territoriumindicerende Huismussen, zoals parende en tjilpende mannetjes. Ook is specifiek gekeken naar Huismussen die een mogelijk nestplaats bezochten, bedelende en net uitgevlogen jongen. Huismussen zijn het best te inventariseren tijdens de eerste helft van de dag. De Huismussen zijn opgespoord op gehoord, met het blote oog en m.b.v. een verrekijker.

Gierzwaluw

Het lokaliseren van nestplaatsen van Gierzwaluwen is geen sinecure. Het in- en uitvliegen van de nestplaats gebeurt razendsnel en de vogels maken weinig geluid vanuit de nestplaats. Er is tijdens alle bezoeken in mei, juni en juli gelet op 'gierende' zwaluwen laag tussen en over de gebouwen en specifiek op in- en uitvliegende adulte vogels. In- en uitvliegende vogels zijn gedurende de gehele dag waar te nemen, al vliegen de adulte vogels om mooie zomeravonden soms geruime tijd rond de nestplaats alvorens zij binnenvliegen. Dat kan zelfs nog in de schemering plaats vinden. Nestplaatsen zijn opgespoord op gehoor, met het blote oog en m.b.t. een verrekijker.

3.2 Volledigheid van de inventarisatie

Het onderzoek naar de functie van beide gebouwen voor vleermuizen, Huismussen en Gierzwaluwen is volledige en conform het vleermuisprotocol uitgevoerd. Een volledige onderzoek naar de functie van bebouwing voor vleermuizen bestaat uit minimaal vier bezoeken in de periode juni-september. In deze periode is het mogelijk om kraamkolonies, zomerverblijven, winterverblijven en paarverblijven vast te stellen (GaN 2014).

De houdbaarheid van verspreidingsgegevens is aan een maximale periode gebonden. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermd soorten, of het juist ontbreken hiervan, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd. Voor zwaar beschermde soorten als vleermuizen en vogels geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke

ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet significant veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan.

4. Onderzoeksresultaten

4.1 Algemeen

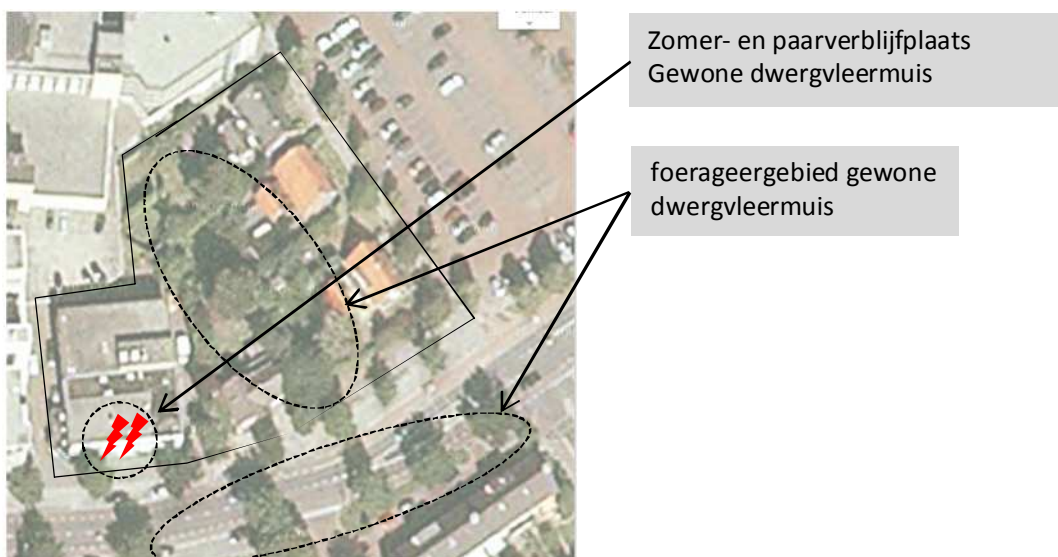
In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het onderzoek weergegeven. De verspreidingskaart van de aangetroffen soorten is opgenomen in de tekst. In het volgende hoofdstuk worden de wettelijke consequenties en aanbevelingen gegeven.

4.2 Vleermuizen

Tijdens alle avond en vroege ochtendbezoeken aan het plangebied zijn gewone dwergvleermuizen in en rond het plangebied waargenomen. Daarbij ging het steeds om één exemplaar. Deze dwergvleermuis foerageerde in de avond- en ochtendschemering rond de opgaande beplanting van de achtertuinen. De exacte zomerverblijfplaats van deze vleermuis is niet ontdekt. Tijdens het bezoek op 14 juli zijn ook enkele gewone dwergvleermuizen waargenomen die rond de laanbomen ten zuiden van het plangebied foerageerden.

Tijdens het bezoek op 4 september werd een fanatiek baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen die in kleine cirkels rond de zuidgevel van het grote gebouw in de zuidwesthoek van het plangebied vloog. Dit mannetje bezette een paarverblijf in dit gebouw, vermoedelijk ergens in de zuidgevel van het gebouw. Het is aannemelijk dat dit paarverblijf tevens benut wordt als zomerverblijfplaats van deze vleermuis. Er zijn aanwijzingen dat vleermuizen de zomerverblijfplaats ook benutten gedurende de wintermaanden en pas de vorstbestendige winterverblijfplaatsen opzoeken tijdens periodes van streng winterweer. De aanwezigheid van een verblijfplaats in de winter kan niet uitgesloten worden.

Op onderstaande kaart zijn alle waarnemingen op kaart ingetekend. Er zijn geen waarnemingen van verblijfplaatsen in het onderzoeksgebied in het bestand van waarneming.nl opgenomen.

Waarnemingen van vleermuizen in en rond het onderzoeksgebied.

4.3 Huismus

Er zijn geen territoriale Huismussen waargenomen in het plangebied. Hieruit kan geconcludeerd worden dat Huismussen geen nest- of rustplaats in het onderzoeksgebied bezetten.

4.4 Gierzwaluwen

Er zijn geen Gierzwaluwen waargenomen die enige verbondenheid met het onderzoeksgebied vertoonden. Tijdens het avondbezoek van 14 juli werden enkele kleine groepjes 'gierende' zwaluwen waargenomen boven de woonwijk ten zuiden en zuidoosten van het plangebied. Gierzwaluwen hebben geen nestplaats in het onderzoeksgebied.

Conclusie

In het onderzoeksgebied nestelen geen Huismussen en Gierzwaluwen. Ook bezetten Huismussen geen vaste rustplaatsen in het onderzoeksgebied.

In het grote gebouw aan de westzijde van het plangebied bezet een gewone dwergvleermuis een zomer- en paarverblijf. Net na het uitvliegen en net voor het binnenvliegen van de verblijfplaats foerageert deze vleermuis enige tijd rondom de beplanting in het onderzoeksgebied. De laanbomen ten zuiden van het onderzoeksgebied worden door gewone dwergvleermuizen van buiten het plangebied benut als verblijfplaats.

5 Toetsing flora- en faunawet

5.1 Algemeen

Sinds het inwerking treden van de AMvB artikel 75, 26 feb. 2005, is de beschermde status van dieren en planten opgedeeld in 3 tabellen. Soorten die vermeld staan op Tabel 1 zijn vrijgesteld van ontheffing indien de werkzaamheden aan te merken zijn als Ruimtelijke Ontwikkelingen. Tabel 2 en 3 soorten zijn zwaarder beschermd en hiervoor is nader onderzoek of toetsing noodzakelijk. Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. In Nederland is de soortbescherming verankerd in de Flora- en faunawet en zijn de soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn opgenomen in tabel 3 van de AMvB artikel 75. Hierdoor zijn alle vleermuissoorten zwaar beschermd.

Voorgenomen activiteit bestaat uit het slopen van bestaande gebouwen als onderdeel van een ruimtelijke ontwikkeling. Daarbij is geen sprake van 'bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik'. Ook is er geen sprake van een belang genoemd in de Ff-wet. Indien het functionele leefgebied van vleermuizen wordt aangetast is er sprake van overtreding van de Ff-wet. Een ontheffing is dan vereist om deze werkzaamheden uit te mogen voeren.

5.2 Ingrep

De initiatiefnemer is voornemens om alle in het plangebied aanwezige bebouwing te verwijderen en het gebied in te richten als parkeerplaats. De beoogde (ruimtelijke) ingrep heeft een mogelijk effect op vleermuizen. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Dit zijn:

Mogelijke invloeden:

- Licht, geluid en trillingen bij sloop-, grond- en bouwwerkzaamheden

Mogelijke permanente invloeden:

- Mogelijk afname/verdwijnen van beschermde vaste rust- of verblijfplaatsen
- Verdwijnen van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van het leefgebied van beschermde soorten;

5.3 Wettelijke consequentie voor vleermuizen

Verblijfplaatsen

Door de voorgenomen activiteit gaat een zomer- en paarverblijfplaats en mogelijk winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis verloren. Ondanks het feit dat dit de meest algemeen voorkomende soorten en type verblijfplaats is, zijn alle verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis jaarrond beschermd. Om de gebouwen te mogen slopen is een ontheffing ex. Art. 75C van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 8,9 en 10¹ van de Ff-wet nodig.

Foerageergebied

De tuinen en groene ruimte in het onderzoeksgebied wordt benut als foerageergebied door de gewone dwergvleermuis om te foerageren. Door de voorgenomen activiteit wordt deze functie niet of dusdanig aangetast dat bestaande verblijfplaatsen schade ondervinden. Een ontheffing ex. art. 75C van de Ft-wet voor dit onderdeel van het functionele leefgebied wordt niet vereist.

Vliegroute

Door het onderzoeksgebied loopt geen vliegroute. Een ontheffing ex. art. 75C van de Ft-wet voor dit onderdeel van het functionele leefgebied wordt niet vereist.

Conclusie

Er moet een ontheffing ex. art. 75C van de Ff-wet aangevraagd worden voor het verstoren van een gewone dwergvleermuis en het vernielen van een vaste zomer- en paarverblijfplaats.

5.4 Wettelijke consequentie voor de Huismus en Gierzwaluw

De Huismus en Gierzwaluw bezetten geen vaste nest- en/of rustplaatsen in het onderzoeksgebied.

Conclusie

Er hoeft geen ontheffing aangevraagd worden.

6. Conclusie en advies

Een solitair mannetje gewone dwergvleermuis bezet een zomer- en paarverblijfplaats in het westelijke gebouw in het onderzoeksgebied. Mogelijk benut deze vleermuis het gebouw ook als winterverblijfplaats tijdens periodes met mild winterweer. Door de sloop van het gebouw gaan deze functies verloren. Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen zijn jaarrond beschermd. Voordat het gebouw gesloopt mag worden dient een ontheffing van de verbodsbepalingen 8,9 en 10 van de Ff-wet aangevraagd te worden.

Bij de aanvraag om ontheffing van de verbodsbepalingen dient de initiatiefnemer een projectplan te overleggen. In het projectplan wordt de voorgenomen activiteit en het negatieve effect op beschermde waarden uiteengezet en tevens wordt aangegeven op welke wijze het negatieve effect van de voorgenomen activiteit verzacht of weggenomen kan worden door het nemen van mitigerende maatregelen.

¹ Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

De gewone dwergvleermuis accepteert vrij gemakkelijk vervangende verblijfplaatsen. Door slimme maatregelen in de nieuw te bouwen woningen zijn op eenvoudige wijze duurzame verblijfplaatsen voor deze soort te creëren. De tijd tussen sloop en nieuwbouw dient overbruggt te worden door tijdelijke verblijfplaatsen in de vorm van kasten aan te bieden.

Geadviseerd wordt om tevens duurzame nest- en verblijfplaatsen voor soorten als Huismus en Gierzwaluw in de nieuwe gebouwen te integreren.

7. Literatuur

- Broekhuizen, S. (et al.). 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. K.N.N.V. Uitgeverij, Utrecht.
- Dietz, C., Nill, D. 2009. Vleermuizen; alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Tirion.
- Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Ministerie van LNV., 2005 (herzien 2009). Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica*, 8(2): 391-401, 2006.
- Van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Internet

- www.vleermuizenindestad.nl
- www.vleermuis.net
- www.zoogdiervereniging.nl